

3. Владимиров В. М. Журналистика, особа, суспільство: проблема розуміння: монографія. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Ін-т журналістики. Київ, 2003. 281 с.

4. Хромова Ю. О. Організаційно-правовий механізм державного регулювання виборчого процесу в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Одеса, 2014. 20 с.

5. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. Офіційний вісник України. 2011. № 10. Ст. 446.

REFERENCES:

1. Kostetska T.A. (2015). Informatiine zabezpechennia yak nevidiemna skladova vyborchoho protsesu: teoretyko-pravovi aspekty. Chasopys Kyivskoho universytetu prava, 82-86 [in Ukrainian].

2. Stavniichuk M. 2005. Vdoskonalennia zakonodavstva pro vybory. Derzhava i pravo. Yurydychni i politychni nauky.. Vyp. 41, 140-144 [in Ukrainian].

3. Vladymyrov V. M. 2003. Zhurnalistyka, osoba, suspilstvo: problema rozuminnia: monohrafiia. Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka; In-t zhurnalistyky. Kyiv,. 281 [in Ukrainian].

4. Khromova Yu. O. 2014. Orhanizatsiino-pravovi mekhanizm derzhavnogo rehuliuвання vyborchoho protsesu v Ukraini: avtoref. dys. ... kand. nauk z derzh. upr.: 25.00.02. Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy. Odesa, 20 [in Ukrainian].

5. Pro dostup do publichnoi informatsii: 2011. Zakon Ukrainy vid 13.01.2011r. 2939-VI. Ofitsiinyi visnyk Ukrainy. 10. St. 446 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 19.10.2019

УДК 342.95

Шеметенко Людмила Петрівна,
суддя П'ятого апеляційного
адміністративного суду

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Досліджуються наукові підходи до визначення системи суб'єктів адміністративної юрисдикції. Зауважується на множинність уповноважених органів (посадових осіб), які призначені розглядати відповідні публічно-правові спори. До таких суб'єктів дослідники відносять: органи держави та їх посадові особи, органи місцевого самоврядування та їх внутрішні, колегіальні, організаційні структури (адміністративні комісії). Щодо визначення як суб'єктів адміністративної юстиції адміністративні комісії, в юридичній науці йде дискусія. Окремі вчені підкреслюють керівну роль у здійсненні адміністративної юрисдикції суду. З різних позицій наводиться класифікація суб'єктів адміністративної юриспруденції. Класифікація суб'єктів адміністративної юрисдикції здійснюється за правовою природою утворення органів адміністративної юрисдикції, за їхніми цілями та безпосередньою компетенцією, окрім того за способом прийняття рішення, за загальною, спеціальною, галузевою компетенцією. Йде наукова дискусія щодо реформування та скорочення суб'єктів адміністративної юрисдикції. Зміст правового статусу суб'єктів адміністративної юрисдикції визначається як загальний та спеціальний, до його структури включають: функціональну, предметну, територіальну, процесуальну компетенцію, організаційний блок і відповідальність. Зазначено про сукупність суб'єктів адміністративної юрисдикції як відповідну систему, яка складається із множинності елементів – судів, органів, посадових осіб, на яких законом покладено здійснення адміністративної юрисдикції; наявним є взаємозв'язок її складових; всіма її ланками здійснюється однотипна функція – адміністративна юрисдикція. З метою удосконалення системи суб'єктів адміністративної юрисдикції пропонується: уніфікувати повноваження таких органів, встановити критерії їх співвідношення на законодавчому рівні та конкретне компетенції.

Ключові слова: адміністративна юрисдикція, суб'єкти адміністративної юрисдикції, уповноважений державний орган, суд, публічно-правовий спір, адміністративна комісія.

Shemetenko L. THE PROBLEMS OF DEFINING THE SYSTEM OF SUBJECTS OF ADMINISTRATIVE JURISDICTION

Scientific approaches to defining the system of subjects of administrative jurisdiction are studied. It is noted on the plurality of authorized bodies (officials), which are appointed to consider the relevant public law disputes. Such subjects include: state bodies and their officials, local governments and their internal, collegial, organizational structures (administrative commissions). There is a debate in legal science about the definition of administrative commissions as subjects of administrative justice. Some scholars emphasize the leading role in the exercise of administrative jurisdiction of the court. The classification of subjects of administrative jurisprudence is given from different positions. The classification of subjects of administrative jurisdiction is carried out according to the legal nature of the formation of bodies of administrative jurisdiction, according to their goals and direct competence, in addition to the method of decision-making, according to general, special, sectoral competence. There is a scientific discussion on reforming and reducing the subjects of administrative jurisdiction. The content of the legal status of the subjects of administrative jurisdiction is defined as general and special, its structure includes: functional, substantive, territorial, procedural competence, organizational unit and responsibility. The set of subjects of administrative jurisdiction is indicated as an appropriate system, which consists of a plurality of elements - courts, bodies, officials, which the law entrusts the exercise of administrative jurisdiction; there is a relationship of its

components; all its links perform the same type of function - administrative jurisdiction. In order to improve the system of subjects of administrative jurisdiction, it is proposed: to unify the powers of such bodies, to establish criteria for their relationship at the legislative level and specific competencies.

Key words: administrative jurisdiction, subjects of administrative jurisdiction, authorized state body, court, public law dispute, administrative commission.

Постановка проблеми. Комплексне дослідження проблематики системи суб'єктів адміністративної юрисдикції у правовій науці сьогодні відсутнє, що, на наш погляд, зумовлене різноманітністю уповноважених органів (посадових осіб), які розглядають відповідні публічно-правові спори, їхніми недостатньо узгодженими повноваженнями щодо розгляду.

До основного переліку суб'єктів адміністративної юрисдикції науковці включають уповноважені державні органи (посадові особи), які мають відповідні повноваження, органи місцевого самоврядування (однак щодо його адміністративних комісій, як таких суб'єктів, тривалий час йшла дискусія), суд. Зазначені суб'єкти є обов'язковою стороною адміністративно-правового конфлікту, а саме публічно-правового спору. До іншої сторони публічно-правового спору відносять невідні суб'єкти, фізичні та юридичні особи.

Множинність кола суб'єктів адміністративної юрисдикції, подекуди суперечність їхніх повноважень щодо розв'язання адміністративно-правових спорів, затримує комплексне дослідження такої сукупності суб'єктів як відповідної системи. Недостатньо повно і виважено здійснюється класифікація суб'єктів адміністративної юрисдикції. Науковці продовжують аналізувати правовий статус суб'єктів адміністративної юрисдикції, визначаючи його в основному як загальний і спеціальний, активно розглядається його структура.

Проблематика удосконалення системи суб'єктів адміністративної юрисдикції досліджується стосовно питань її реформування та скорочення кола таких суб'єктів. Зазначена пропозиція, що висловлюється окремими дослідниками, не має загальної підтримки науковців. Отже актуальність розгляду проблем становлення і визначення системи суб'єктів адміністративної юрисдикції є безперечною.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Зазначену проблематику досліджують вітчизняні (Л. Анохіна, А.Бандурка, О.Банчук, І.Бородін, І. Голосніченко, Є.Демський, В.Колпаков, А. Коротких, Р.Миرونюк) та зарубіжні (А.Агапов, А.Гулягін, Д.Бахрах, Д.Каніщев, А.Корепіна, О.Осіпова, А.Шергін) науковці. Ними активно розробляється поняття адміністративної юрисдикції та суб'єкти адміністративної юрисдикції, розглядається широке коло актуальних питань стосовно їхнього правового статусу, його структури, кола повноважень. Досліджується адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України, а також суб'єктів адміністративної юрисдикційної діяльності у сфері митної та податкової справи. Піднімається питання про необхідність реформування системи суб'єктів адміністративної юрисдикції та подальшого дослідження її розвитку.

Метою статті є дослідження системи суб'єктів адміністративної юрисдикції, з'ясування проблем її становлення, окреслення перспектив розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. У правовій науці визначається різне коло суб'єктів адміністративної юрисдикції. А.Корепіна вказує, що насамперед, це обов'язкова сторона адміністративно-правового конфлікту – суб'єкт публічної влади, який наділений державно-владними повноваженнями. З іншої сторони адміністративно-правового конфлікту можуть знаходитися як владні (державні органи та їх посадові особи), так і не владні суб'єкти (громадяни, іноземні громадяни, особи без громадянства, підприємства, заклади, організації). Роль владних суб'єктів у цьому правовідношенні полягає в забезпеченні охорони суспільних відносин від порушення закону. Невладні суб'єкти реалізують можливість отримання юрисдикційного захисту своїх прав і свобод при розв'язанні адміністративно-правових спорів [1, с. 40].

Зауважимо, що стосовно адміністративних комісій як суб'єкта адміністративної юрисдикції в правовій науці йде дискусія. Окремі науковці не вважають адміністративні комісії тими органами, які можуть виступати від імені держави вирішувати питання про адміністративно-деліктну відповідальність [2, с. 272]. Протилежний погляд висловлює С.Бердник, стверджуючи, що адміністративні комісії є юрисдикційними органами міжвідомчої компетенції, що застосовують до винних осіб адміністративні санкції. Вони здійснюють свою діяльність під безпосереднім керівництвом виконавчих комітетів районних, міських, селищних рад, підзвітні та підконтрольні їм. Ніякий відомчий або галузевий орган не має права давати обов'язкові вказівки і розпорядження адміністративним комісіям. діяльність адміністративних комісій має колегіальний характер. Найважливіші питання вирішуються спільно, за більшістю голосів осіб, що беруть участь у розгляді справи [3, с. 149].

В іншій своїй науковій статті С.Бердник обґрунтовує свою думку, характеризуючи юрисдикційну діяльність адміністративних комісій тим, що: 1) вона полягає виключно у розгляді справ про адміністративне правопорушення та винесенні по них відповідної постанови; 2) має колегіальний характер; 3) пов'язана з розглядом справ про адміністративні проступки, які скоєні в різних сферах суспільного життя (охорона громадського порядку, охорона природи, порядок управління та ін.); 4) пов'язана з розглядом адміністративних проступків, які характеризуються незначним ступенем суспільної небезпеки [4, с. 395].

Науковцями розглядаються як суб'єкти адміністративної юрисдикції органи держави та їх посадові особи, органи місцевого самоврядування та їх внутрішні, колегіальні, організаційні структури (адміністративні комісії), що діють у межах делегованих їм повноважень органів виконавчої влади, які здійснюють адміністративно-юрисдикційну діяльність, пов'язану з вирішенням конкретної справи про адміністративне правопорушення та прийняттям відповідного правозастосовного акта [5, с.10].

Значна увага приділяється дослідженню змісту правового статусу суб'єктів адміністративної юрисдикції, який поділяється на загальний та спеціальний. Загальний статус суб'єкта адміністративної юрисдикції, на погляд А.Гулягіна, встановлює місце цього суб'єкта в механізмі правової охорони, представляє собою правовий стан, який характеризується сукупністю прав і обов'язків по розгляду і розв'язанню справ про адміністративні правопорушення. Спеціальний статус суб'єкта адміністративної юрисдикції визначає місце відповідного виду в системі вказаних суб'єктів і конкретизує його правовий стан по відношенню до учасників виробництва по справам про адміністративні правопорушення. До структури статусу адміністративно-юрисдикційної компетенції науковець відносить: функціональну, предметну, територіальну, процесуальну компетенцію, організаційний блок і відповідальність [6, с. 33].

Одночасно з правовим статусом суб'єкта адміністративної юрисдикції розглядається питання про його компетенцію, тобто ту роль і призначення, яке він виконує в системі відповідних органів. І.Фіалковська визначає компетенцію державного органу як систему його повноважень, прав і обов'язків, які носять владний характер; визначення на функції, покладених на орган відповідно до тієї чи іншої сфери діяльності [7, с. 304].

Суб'єкти адміністративної юстиції є самостійними органами, мають відповідно їх повноваженням компетенцію, яка розмежовує їх діяльність від юрисдикції інших таких суб'єктів; порядок їх діяльності регулюється законодавчими та підзаконними актами; кожним із них здійснюється свій специфічний спосіб правової охорони суспільних відносин.

З різних позицій в юридичній літературі наводиться класифікація суб'єктів адміністративної юриспруденції. Є.Демський здійснює поділ суб'єктів адміністративної юрисдикції за правовою природою утворення органів адміністративної юрисдикції, за їхніми цілями та безпосередньою компетенцією [8, с. 85].

На наш погляд, найбільш оптимальною є наступна класифікація суб'єктів адміністративної юриспруденції: за способом прийняття рішення вони поділяються на колегіальні (адміністративні комісії) та одноособові (прийняття рішення однією посадовою особою); відповідно до компетенції суб'єкти адміністративної юрисдикції поділяються на суб'єктів загальної компетенції (суддя), суб'єктів спеціальної компетенції (комісії по справам неповнолітнім та захистом їхніх прав), суб'єктів галузевої компетенції (посадові особи державної протипожежної служби); відповідно до порядку утворення їх поділяють на ті, що вибираються, призначаються та виборчі [9, с. 256].

Зауважимо, що своя класифікація розробляється відповідно до діяльності фактично кожної відокремленої групи суб'єктів адміністративної юрисдикції. Так, Т.Остапенко класифікує учасників адміністративного судочинства за такими критеріями: 1) їх суспільно-державна роль, 2) адміністративний процесуальний статус і мета участі у процесі, 3) організаційна структура. Залежно від суспільно-державної ролі учасники адміністративного судочинства поділяються на суб'єктів владних повноважень, фізичних та юридичних осіб. За адміністративним процесуальним статусом і метою участі у судочинстві учасники класифікуються на основних і допоміжних. Основними учасниками адміністративного судочинства називаються: сторони (позивач і відповідач). До переліку допоміжних учасників належать: секретар судового засідання, судовий розпорядник, свідок, експерт, спеціаліст, перекладач, треті особи, їх процесуальні представники. У залежності від організаційної структури учасників адміністративного судочинства можна класифікувати на індивідуальних (фізичні особи) та колективних (юридичні особи, колективні суб'єкти без статусу юридичної особи – об'єднання мешканців будинку, квартальні, вуличні комітети тощо) [10, с. 85].

О.Михайлов, із врахуванням правового статусу суб'єктів адміністративного процесу судочинства, здійснює таку їх диференціацію: 1) за формою провадження (на осіб, які беруть участь у судовому засіданні, осіб, які приймають участь у письмовому провадженні, осіб, які беруть участь у скороченому провадженні); 2) за наявністю державно-владних повноважень (на осіб, які наділені державно-владними повноваженнями, адміністративний суд); 3) за інстанцією (суд першої інстанції, суд касаційної інстанції, суд апеляційної інстанції); 4) за підсудністю (предметна, територіальна, інстанційна); 5) за способом вирішення справи (колегіально чи одноособово); 6) за особливістю реалізації та/або виконання процесуальних прав та обов'язків; 7) у залежності від юридичної заінтересованості; 8) в залежності від наявності або відсутності спеціальних знань; 9) від ініціювання місця та ролі в адміністративній справі, що розглядається та вирішується судом; 10) від можливості застосування процесуального примусу [11, с. 136].

Керівну роль в здійсненні адміністративної юрисдикції О.Петрухін відводить судам, обґрунтовуючи свою позицію тим, що вони засновані на конституційних категоріях «судова влада», «адміністративне судочинство», розширенні в новому адміністративно-деліктному законодавстві підсудності справ про адміністративні правопорушення [12, с.10].

Під судовою юрисдикцією (підвідомчістю) розуміють врегульовану законом діяльність суду з розгляду та вирішення публічно-правових спорів.

О.Горбунова вказує, що серед повноважних суб'єктів адміністративної юрисдикції особливе місце займає Національна поліція України як різновид органів виконавчої влади, що покликані виконувати основне навантаження у сфері правоохоронної діяльності держави, у тому числі щодо боротьби з найбільш поширеною категорією протиправних проявів, якими є адміністративні правопорушення. Таке особливе положення Національної поліції України як суб'єкта адміністративної юрисдикції обумовлюється насамперед двома важливими обставинами: більшим, порівняно з іншими суб'єктами, обсягом суспільних відносин, які охороняються цими органами, що відображається значною кількістю підвідомчих їм справ про адміністративні

правопорушення, а також значно ширшими повноваженнями щодо застосування ними різних адміністративних стягнень та складання протоколів про адміністративні правопорушення [13, с. 11].

Сукупність суб'єктів адміністративної юрисдикції є відповідною системою, яка має такі ознаки: 1) складається із множинності елементів – судів, органів, посадових осіб, на яких законом покладено здійснення адміністративної юрисдикції; 2) наявність взаємозв'язку її складових; 3) здійснення всіма її ланками однотипної функції – адміністративної юрисдикції. В основі формування системи адміністративної юрисдикції лежить функціональна ознака [14, с. 11].

З метою удосконалення системи суб'єктів адміністративної юрисдикції Т.Шлапко та Ю.Глуценко пропонують: уніфікувати повноваження органів адміністративної юрисдикції і встановити критерії їх співвідношення на законодавчому рівні; здійснити реформування та скорочення суб'єктів адміністративної юрисдикції і передбачити мінімум уповноважених органів із широкою компетенцією; встановити точне визначення та обмеження кола суб'єктів, уповноважених застосовувати «найрепресивніші» заходи адміністративного впливу [15, с.184].

Не всі науковці погоджуються з пропозицією щодо скорочення суб'єктів адміністративної юрисдикції. Зокрема, С.Василів стверджує, що система органів адміністративної юрисдикції, безперечно, потребує оновлення, але її зміни не повинні полягати у скороченні переліку таких органів та посадових осіб. А до загальних засад реформування він відносить: тільки законодавче визначення системи органів, посадових осіб, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення; скорочення переліку органів та посадових осіб, до підвідомчості яких належить розгляд та вирішення справ про адміністративні правопорушення, з виключенням їх; збереження судової підвідомчості розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також нормативне визначення правил виключної судової підвідомчості адміністративно-деліктних справ; запровадження чіткої спеціалізації суб'єктів адміністративно-деліктної юрисдикції щодо розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення; наділення повноваженнями щодо розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення переважно тих органів, які наділені контрольними, наглядовими, ревізійними функціями щодо правовідносин, на які посягає правопорушник; визначення загальних правил щодо підвідомчості розгляду справ посадовим особам органів адміністративної юрисдикції, а також відсторонення посадових осіб, освітньо-фаховий рівень яких не гарантуватиме повноту, всебічність та об'єктивність розгляду справи, а як наслідок – законність прийнятих ними рішень; законодавче визначення повноважень громадських організацій щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення, які вчинили неповнолітні особи, за умови делегування їм таких повноважень органами адміністративної юрисдикції [16, с. 44].

Висновки. Отже, сучасна юридична наука має низку проблем, які потребують свого вирішення, серед них необхідність формування стабільної та стійкої системи суб'єктів адміністративної юрисдикції. Її вирішення залежить від чіткого законодавчого встановлення повноважень суб'єктів, які задіяні в адміністративній юрисдикції, розмежування їх повноважень щодо того чи іншого публічно-правового спору. Потребує подальшої розробки та удосконалення класифікація суб'єктів адміністративної юрисдикції. На сьогодні вона є недостатньо повною, не включає усіх критеріїв за якими має бути здійснений такий поділ. Піднімається актуальне питання про реформування системи органів адміністративної юрисдикції, одним із них є пропозиція можливого скорочення суб'єктів адміністративної юрисдикції. Однак, на наш погляд, його практичне вирішення, виходячи із необхідності обсягу проведення для цього широкомасштабної роботи, насамперед законодавчого характеру, є фактично неможливим з непередбаченою доцільністю. Наведені завдання є перспективними щодо подальшого розвитку адміністративної юрисдикції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

- 1.Корепина А.В. Место института административной юрисдикции в системе отрасли административного права. *Административное право и практика администрирования*. 2015. №6. С. 38-43.
- 2.Банчук О.А. Адміністративне деліктне законодавство: зарубіжний досвід та пропозиції реформування в Україні / [авт.-упор. О.А.Банчук] ; Центр політико-правових реформ. К. : [Центр політико-правових реформ], 2007. 912 с.
- 3.Бердник С. Місце адміністративних комісій у системі органів адміністративної юрисдикції. *Право і суспільство*. 2012. №2. С.146-150.
- 4.Бердник С. Юрисдикційна діяльність адміністративних комісій за адміністративно-деліктним законодавством України. *Публічне право*. 2012. № 3 (7). С. 391-395.
- 5.Анохіна Л. С. Суб'єкти адміністративної юрисдикції в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2001. 21 с.
- 6.Гулягин А.Ю. Субъекты административной юрисдикции: структура и содержание: автореф. диссертации на соиск. науч. степ. докт. юрид. наук: 12.00.11. Москва, 2011. 32 с.
- 7.Фиалковская И.Д. Правовой статус государственных органов, осуществляющих административную юрисдикцию. *Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. Серия: Право*. 2001. № 1. С. 301-307.
- 8.Демський Е. Ф. Адміністративне процесуальне право України : навч. посіб. К. : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.

9. Соколов Е.С., Пекер И.Ю. Понятие, виды, классификации и систем субъектов административной юрисдикции. *Международный журнал гуманитарных и естественных наук*. 2017. 11. С. 254-257.

10. Остапенко Т.А. Суб'єкти адміністративного судочинства України. *Сучасний стан та перспективи розвитку української правової системи*: Всеукраїнська конференція, м. Львів, 16 липня 2011 р. Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2011. Т. II. URL: <https://ks.arbitr.gov.ua/sud5024/8/8/733>

11. Михайлов О.В. Суб'єкти адміністративного процесу (судочинства): підходи до класифікації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. №6. С.131-138.

12. Петрухин А.А. Субъекты административной юрисдикции: автореф. диссертации на соиск. науч. степ. канд. юрид. наук: 12.00.14. М., 2005. 24 с.

13. Горбунова О.Ю. Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Юридичні науки*. 2017. № 1. С. 24-27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjju_2017_1_7

14. Осипова О.В. Субъекты административной юрисдикции: автореф. диссертации на соиск. науч. степ. канд. юрид. наук: 12.00.14. М., 2004. 28 с.

15. Шлапко Т.В., Глущенко Ю.С. Правові аспекти функціонування та тенденції розвитку системи суб'єктів адміністративної юрисдикції в Україні. *Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 29-30 грудня 2017 року) / за ред. Г.О. Ульянової; уклад.: О.В. Дикий, Ю.Д. Батан. Одеса : Гельветика, 2017. С. 183–185.

16. Василів С.С. Суб'єкти, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення: поняття та види. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Юридичні науки*. 2016. № 845. С. 40-45.

REFERENCES:

1. Korepina, A.V. (2015). Mesto instituta administrativnoy yurisdiksiy v sisteme otrasli administrativnogo prava. [Place of the institution of administrative jurisdiction in the system of the branch of administrative law]. *Administrativnoe pravo i praktika administrirovaniya*. №6. 38-43. [in Russian].

2. Banchuk, O.A. (2007). Administrativne deliktne zakonodavstvo: zarubizhnyi dosvid ta propozytii reformuvannya v Ukraini. [Administrative tort legislation: foreign experience and reform proposals in Ukraine] *Tsentri polityko-pravovykh reform*. 912. [in Ukrainian].

3. Berdnyk, S. (2012). Mistse administrativnykh komisii u systemi orhaniv administrativnoi yurysdyksii. [The place of administrative commissions in the system of bodies of administrative jurisdiction]. *Pravo i suspilstvo*. №2. 146-150. [in Ukrainian].

4. Berdnyk, S. (2012). Yurysdyksiina diialnist administrativnykh komisii za administrativno-deliktynym zakonodavstvom Ukrainy. [Jurisdictional activity of administrative commissions according to the administrative-tort legislation of Ukraine]. *Publichne pravo*. № 3 (7). 391-395. [in Ukrainian].

5. Anokhina, L. S. (2001). Subiekty administrativnoi yurysdyksii v Ukrainy. [Subjects of administrative jurisdiction in Ukraine]. avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.07. Kharkiv, 21. [in Ukrainian].

6. Gulyagin A.Yu. (2011). Sub'ektyi administrativnoy yurisdiksiy: struktura i sodержanie. [Subjects of administrative jurisdiction: structure and content]. avtoref. dissertatsii na soisk. nauch. step. dokt yurid. nauk: 12.00.11. Moskva, 32. [in Russian].

7. Fialkovskaya, I.D. (2001). Pravovoy status gosudarstvennykh organov, osuschestvlyayuschih administrativnuyu yurisdiksiyu. [Legal status of state bodies exercising administrative jurisdiction]. *Vestnik Nizhegorodskogo universiteta im. N.I. Lobachevskogo. Seriya: Pravo*. №1. 301-307. [in Russian].

8. Demskyi, E. F. (2008) Administrativne protsesualne pravo Ukrainy. [Administrative procedural law of Ukraine]. navch. posib. Yurinkom Inter, 496. [in Ukrainian].

9. Sokolov, E.S., & Peker, I.Yu. (2017) Ponyatie, vidy, klassifikatsii i sistem sub'ektov administrativnoy yurisdiksiy. [The concept, types, classifications and systems of subjects of administrative jurisdiction]. *Mezhdunarodnyi zhurnal gumanitarnykh i estestvennykh nauk*. 11. 254-257. [in Russian].

10. Ostapenko, T.A. (2011) Subiekty administrativnoho sudochynstva Ukrainy. [Subjects of administrative proceedings of Ukraine] *Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku ukraïnskoi pravovoi systemy: Vseukraïnska konferentsiia*, m. Lviv, 16 lypnia 2011 r. Lviv: Zakhidnoukraïnska orhanizatsiia «Tsentri pravnychkh initsiatyv», 2011. Т. II. Retrieved from: <https://ks.arbitr.gov.ua/sud5024/8/8/733> [in Ukrainian].

11. Mykhailov, O.V. (2014). Subiekty administrativnoho protsesu (sudochynstva): pidkhody do klasyfikatsii. [Subjects of administrative process (judicial proceedings): approaches to classification]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. №6. 131-138. [in Ukrainian].

12. Petruhin A.A. (2005) Sub'ektyi administrativnoy yurisdiksiy. [Subjects of administrative jurisdiction] avtoref. dissertatsii na soisk. nauch. step. kand. yurid. nauk: 12.00.14. М., 24 s. [in Russian].

13. Horbunova, O.Iu. (2017). Administrativno-yurysdyksiina diialnist Natsionalnoi politsii Ukrainy. [Administrative and jurisdictional activities of the National Police of Ukraine]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Seriya : Yurydychni nauky*. № 1. S. 24-27. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjju_2017_1_7 [in Ukrainian].

14. Osipova, O.V. (2004). Sub'ektyi administrativnoy yurisdiktsii. [Subjects of administrative jurisdiction]. avtoref. dissertatsii na soisk. nauch. step. kand. yurid. nauk: 12.00.14. 28. [in Russian].

15. Shlapko, T.V., & Hlushchenko, Yu.S. (2017) Pravovi aspekty funktsionuvannya ta tendentsii rozvytku systemy subiektiv administrativnoy yurysdyksii v Ukraini. [Legal aspects of the function and tendencies of development of systems and sub-administrative jurisdictions in Ukraine]. *Tendentsii rozvytku yurydychnoi nauky v informatsiinomu suspilstvi: materialy Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii (m. Odesa, 29-30 hrudnia 2017 roku)*. 183–185. [in Ukrainian].

16. Vasylyv, S.S. (2016). Subiekty, upovnovazheni rozghliadaty spravy pro administratyvni pravoporushennia: poniattia ta vydy. [Entities authorized to consider cases of administrative offenses: concepts and types]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnikha". Seriya : Yurydychni nauky*. № 845. 40–45. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 21.10.2019

УДК 342.95

Єфремов Артем Олександрович,

кандидат юридичних наук,

начальник Головного управління ДПС у Харківській області
як відокремленого підрозділу Державної податкової служби України

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ КРИТЕРІЇВ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У статті під критеріями ефективності державної податкової політики запропоновано розуміти усталені суттєві ознаки та категорії, котрі відповідно до загальноприйнятих поглядів є правильними чи призводять до позитивного результату (ефекту) в сфері оподаткування, а також сприяють стабільному надходженню коштів до Державного та місцевих бюджетів і зростанню їх обсягів.

Обґрунтовано думку про багатоаспектність оцінювання державної податкової політики яку можна розглядати як соціальний, економічний, управлінський і правовий процеси (аспекти). Відповідно до вказаних процесів будуть відрізнятися і критерії оцінювання, адже вони відображають єдину процедуру оцінювання з різних сторін. Наприклад, рівень логічності та чіткості положень нормативно-правових актів у сфері оподаткування не можна свідчити про економічні наслідки від реалізації державної податкової політики, а на підставі оцінки організації втілення останньої (управлінського процесу) не можна спрогнозувати соціальний ефект. Через те критерії оцінювання, в тому числі державної податкової політики розглядаються фахівцями в різних галузях науки. На підставі аналіз таких наукових поглядів сформульовано наступні групи критеріїв оцінки ефективності державної податкової політики: 1) соціальні критерії у межах яких оцінюється рівень соціального розвитку населення, котрий при ефективності державної податкової політики повинен свідчити про поліпшення якості життя усіх верств населення, внаслідок реалізації державної податкової політики; 2) правова група оцінюється за двома видами критеріїв техніко-юридичними та правоохоронними; 3) група критеріїв управлінського процесу використовується передбачає визначення: ефективності і обґрунтованості управлінських рішень, а також оперативності та якості їх виконання; успішності організації роботи податкових органів; 4) економічна група включає наступні критерії: загальний обсяг податкових надходжень; різницю між реальними та очікуваними результатами; розвиток підприємництва; динаміку внутрішнього валового продукту.

Ключові слова: державна податкова політика, оподаткування, податкова реформа, фінансова реформа, оцінювання, критерії оцінки, ефективність.

Efremov A. SYSTEMATIZATION OF CRITERIA FOR EVALUATION OF THE EFFICIENCY OF THE IMPLEMENTATION OF STATE TAX POLICY IN UKRAINE

In the article under the criteria of efficiency of the state tax policy it is offered to understand the established essential signs and categories which according to generally accepted views are correct or lead to positive result (effect) in the field of taxation, and also promote stable receipt of means in the State and local budgets. .

The opinion on the multifaceted assessment of the state tax policy which can be considered as social, economic, managerial and legal processes (aspects) is substantiated. According to these processes, the evaluation criteria will also differ, as they reflect a single evaluation procedure from different angles. For example, the level of logic and clarity of regulations in the field of taxation can not indicate the economic consequences of the implementation of state tax policy, and based on the assessment of the organization of the latter (management process) can not predict the social effect. Therefore, the evaluation criteria, including public tax policy are considered by experts in various fields of science. Based on the analysis of such scientific views, the following groups of criteria for assessing the effectiveness of state tax policy are formulated: 1) social criteria within which the level of social development of the population is assessed. ; 2) the legal group is assessed by two types of technical and legal and law enforcement criteria; 3) a group of criteria for the management process is used to determine: the effectiveness and validity of management decisions, as well as the efficiency and quality of their implementation; the success of the organization of tax authorities; 4) economic group includes the following criteria: total tax revenues; the difference between real and expected results; entrepreneurship development; dynamics of gross domestic product.

Key words: state tax policy, taxation, tax reform, financial reform, evaluation, evaluation criteria, efficiency.

Постановка проблеми. Податкова політика держави, насамперед, є управлінським процесом, а тому, 2019. Випуск 6. Спецвипуск. Том 2.